

Podsekretarz Stanu
Adam Fronczak

MZ-NSK-842-9848-199/MŚ/08

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 11.12.08.
nr 9270 podpis. *Bogdan Borusewicz*

p.k. Mar 15.12.
3374 *Marszałek*
Pan
Bogdan Borusewicz
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

W odpowiedzi na *Oświadczenie złożone przez senatora Norberta Krajczego na 21. posiedzeniu Senatu w dniu 27 listopada 2008 r.*, przysłane przy piśmie BPS/DSK-043-1070/08, dotyczące przeprowadzonego w sesji jesiennej 2008 r. Państwowego Egzaminu Specjalizacyjnego (zwanego dalej „PES”) w dziedzinie chorób wewnętrznych, uprzejmie przekazuję następujące informacje.

Zgodnie z art. 16 ust. 1k i l ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (t.j. Dz. U. z 2005 r. Nr 226, poz. 1943, z późn. zm.), Państwowy Egzamin Specjalizacyjny organizuje Centrum Egzaminów Medycznych (zwane dalej „CEM”), a przeprowadza Państwowa Komisja Egzaminacyjna (zwana dalej „PKE”), której przewodniczącego i członków powołuje i odwołuje Dyrektor CEM.

Przywołane w przedmiotowym wystąpieniu zastrzeżenia były już kierowane do CEM oraz Ministra Zdrowia przez wielu zdających, zrzeszonych w Stowarzyszeniu Obrony Godności Lekarskiej. W odpowiedzi na złożone skargi, CEM wystosował do wszystkich skarżących odpowiedzi, jakie mógł udzielić w zakresie swojej właściwości rzeczowej. Ponadto, przekazał swe stanowisko do Ministerstwa Zdrowia oraz innych podmiotów, tj.

- Pana dr. Konstantego Radziwiłła, Prezesa Naczelnej Rady Lekarskiej,
- Pana posła Bolesława Piechy, Przewodniczącego Komisji Zdrowia Sejmu VI Kadencji;
- Pana senatora Władysława Sidorowicza, Przewodniczącego Komisji Zdrowia Senatu VI Kadencji;
- Pana prof. dr. hab. n. med. Zbigniewa Gacionga, konsultanta krajowego w dziedzinie chorób wewnętrznych;
- Pana dr. Janusza Kochanowskiego, Rzecznika Praw Obywatelskich oraz
- Pana Krzysztofa Bukieła – przewodniczącego Zarządu Krajowego OZZL

(pisma z dnia 6.11.2008 r. przekazane w dniu 12.11.2008 r., l.dz. 593/2008/org).

W stanowisku tym Dyrektor CEM szczegółowo odniósł się do wszystkich zarzutów i skarg.

Przechodząc do warstwy merytorycznej analizowanego wystąpienia, należy zaznaczyć, iż PKE, przeprowadzająca PES działa na podstawie § 33 i nast. rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 20 października 2005 r. w sprawie specjalizacji lekarzy i lekarzy dentystry (Dz. U. Nr 213, poz. 1779, z późn. zm.). Jej prawa i obowiązki normuje także Regulamin Przeprowadzania PES, zatwierdzony przez Ministra Zdrowia.

Zgodnie z § 33 ust. 3 ww. rozporządzenia, Dyrektor CEM powołuje i odwołuje przewodniczącego oraz członków PKE. Jednakże powołanie to nie następuje na zasadzie swobodnego uznania, gdyż dalsza część wskazanej normy wymaga, by powołanie dotyczyło osób zaproponowanych przez Krajową Radę Egzaminów Lekarskich, w porozumieniu z właściwym konsultantem krajowym, właściwym towarzystwem naukowym oraz Naczelną Radę Lekarską. Kandydaci ci podlegają następnie weryfikacji dokonywanej przez Ministra Zdrowia.

W skład PKE wchodzi lekarze specjaliści w dziedzinie medycyny objętej PES lub, w uzasadnionych przypadkach, w pokrewnej dziedzinie medycyny, a w szczególności:

- 1) przedstawiciel lub przedstawiciele konsultanta krajowego;
- 2) przedstawiciel lub przedstawiciele właściwych towarzystw naukowych dla dziedziny medycyny objętej egzaminem państwowym;
- 3) przedstawiciel lub przedstawiciele Naczelnej Rady Lekarskiej lub przedstawiciele Okręgowych Rad Lekarskich;
- 4) przedstawiciel lub przedstawiciele uczelni medycznych lub uczelni prowadzących działalność dydaktyczną i badawczą w zakresie nauk medycznych, Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego lub medycznych jednostek badawczo-rozwojowych.

Jak widać z przedstawionej regulacji, PKE jest podmiotem składającym się z osób posiadających odpowiednio wysokie kwalifikacje i reprezentujących różne środowiska, zainteresowane w rzetelnym i prawidłowym przeprowadzeniu PES. W przedmiotowym stanie faktycznym, Dyrektor CEM prawidłowo powołał PKE, której skład odpowiadał ww. wymogom. Należy podkreślić, iż PKE jest podmiotem suwerennym, który nie podlega władztwu CEM lub Ministra Zdrowia.

Odnosząc się do kwestii unieważnienia 6 zadań, CEM wyjaśnia, iż procedurę taką przewiduje paragraf 19 Regulaminu Przeprowadzania PES. Jest on poświęcony uwagom merytorycznym do zadań testowych. Zdający, mając takie uwagi, jest uprawniony do ich pisemnego złożenia w trakcie egzaminu, na ręce Przewodniczącego Komisji albo Zespołu. Zgłoszone zastrzeżenia są weryfikowane przez Komisję albo Zespół bezpośrednio po egzaminie testowym, przed obliczeniem jego wyników. W przypadku ich uznania, Komisja albo Zespół przy dokonywaniu obliczeń wyników egzaminu testowego pomija zadanie testowe objęte zastrzeżeniem, w stosunku do wszystkich zdających.

Jak wynika z przedstawionej procedury, Regulamin dopuszcza zgłaszanie uwag, ale musi to nastąpić w trakcie trwania egzaminu. Biorąc pod uwagę, iż zgłoszone uwagi są rozpatrywane przed ustaleniem wyników egzaminu, można dopuścić ich składanie również po zakończonym egzaminie, ale przed ustaleniem jego wyników.

Omawiane unormowania zostały wprowadzone do Regulaminu w celu umożliwienia zdającym odniesienie się do zadań, które ich zadaniem są wadliwe skonstruowane. Rozwiązanie to zatem stanowi tryb *quasi*-odwoławczy, co jest zadośćuczynieniem prawom obywateli do kontroli działań organów administracji publicznej. Ponadto, tryb ten umożliwi eliminację zadań, które ze względu na błędy edycyjne lub merytoryczne nie mogłyby skutecznie weryfikować wiedzy zdających. Przyczynia się zatem do poprawności i rzetelności przeprowadzenia egzaminu. Z kolei przyjęcie rozwiązania o możliwości unieważnienia zadań jedynie przed ustaleniem wyników egzaminu służy wyeliminowaniu ewentualnych manipulacji progiem punktowym. PKE, dokonując unieważnienia zadania nie posiada bowiem informacji o wynikach poszczególnych zdających oraz nie wie, jak unieważnienie zadania wpłynie na ich sytuację. Wprowadzona procedura jest zatem w pełni obiektywna i transparentna.

Należy jednak zauważyć, iż w przedmiotowej sprawie PKE naruszyła formalnie przepisy Regulaminu. Dokonała bowiem unieważnienia zadań, względem których zdający nie złożyli

zastrzeżeń. Jednakże nie można podzielić poglądu, iż wyeliminowanie 6 zadań spowodowało obniżenie progu zdawalności. W wyniku działań PKE, próg ten został bowiem ustalony na poziomie 69 punktów, gdyby zaś nie unieważniono zadań wynosiłby 72 punkty. Naturalną więc konsekwencją takiego rozstrzygnięcia PKE była możliwość uzyskania wyniku pozytywnego przez osoby, które zdobyły od 69-72 punktów. Liczba zatem lekarzy, która złożyła część testową egzaminu wzrosła, a nie zmalała. Ponadto z symulacji dokonanych w CEM wynika, że żadna z osób, które uzyskały negatywny wynik egzaminu, nie uzyskałaby wyniku pozytywnego, gdyby wszystkie zadania pozostały ważne.

Odnosząc się do kwestii uznania zastrzeżenia dotyczącego zadania nr 43 (nr 36 w wersji II), CEM przekazał informację, iż PKE w dziedzinie chorób wewnętrznych po ponownym rozpatrzeniu sprawy, ustaliła, że w pytaniu tym, „odpowiedź D wskazana jako prawidłowa przez autora zadania, ze względu na obecność błędu literowego w treści zadania stała się odpowiedzią błędną, a odpowiedzią prawidłową jest odpowiedź E”. Jednocześnie PKE podkreśliła, że ze względu na fakt, iż „wyniki egzaminu zostały już ustalone PKE uznaje, że nie jest możliwe unieważnienie wspomnianego zadania”. Zgodnie bowiem z § 19 Regulaminu, unieważnienie takie może nastąpić – jak już podano – wyłącznie przed ustaleniem wyników egzaminu poszczególnym zdającym. PKE zdecydowała uznać odpowiedź „E” za poprawną i dodać punkt osobom, które takiej udzieliły. Jednocześnie, uwzględniając konstytucyjnie zagwarantowane tzw. „prawa nabyte”, PKE podjęła decyzję o nieodejmowaniu punktu zdającym, którzy udzielili odpowiedzi „D”.

W drugiej tezie uchwały, PKE podniosła, iż zgodnie z obowiązującymi przepisami nie jest możliwe doliczenie egzaminowanym punktów za zadania, które zostały unieważnione. Należy w tym miejscu wyjaśnić, iż inna sytuacja dotyczyła dodania punktu za zadanie nr 43, gdyż zadanie to faktycznie było sformułowane prawidłowo, a więc nie zachodziły przesłanki jego unieważnienia. Natomiast – zdaniem PKE – zadania, które zostały unieważnione posiadały błędy, które nie umożliwiały udzielenia prawidłowej odpowiedzi.

Odnosząc się do kwestii niskiej jakości zadań egzaminacyjnych, uprzejmie wyjaśniam, że zgodnie z § 32 ust. 2 rozporządzenia, test oraz egzamin ustny i praktyczny, opracowuje i ustala CEM. Jednakże w warstwie merytorycznej jest ono zobligowane do współdziałania z właściwym konsultantem krajowym lub jego przedstawicielem oraz przedstawicielem właściwego towarzystwa w danej dziedzinie. Realizując tę powinność CEM zwraca się do autorów zadań, posiadających tytuł specjalisty w danej dziedzinie oraz legitymującym się odpowiednio dużym doświadczeniem zawodowym i naukowym. Konstrukcja zadania nie ogranicza się jedynie do jego treści oraz wskazania potencjalnych i właściwej odpowiedzi. Każdy autor otrzymuje bowiem od CEM wytyczne określające warunki, jakim powinny sprostać zadania. W szczególności, wymagane jest, by zadanie zawierało uzasadnienie, wskazanie podręcznika, z którego zaczerpnięto informacje służące jego formułowaniu, ustalenie, czy odpowiada ono programowi specjalizacji oraz ocenę trudności zadania.

Opracowane zadania nie są jednak od razu włączane do puli zadań, z których tworzony jest test. Podlegają one bowiem merytorycznej ocenie dokonywanej przez ekspertów. W praktyce najczęściej recenzji zadań dokonuje osobiście konsultant krajowy lub jego przedstawiciel.

Przyjęte procedury sprzyjają pozyskiwaniu zadań posiadających wysoką jakość merytoryczną i poprawność konstrukcyjną. Zabezpieczeniem zaś przed wykorzystaniem zadań wadliwych i niejako kolejną metodą eliminacji zadań edycyjnie i merytorycznie błędnych jest wspomniany tryb unieważniania zadań, opisany w Regulaminie. CEM zatem wielokierunkowo zadbał o poprawność konstrukcji testu egzaminacyjnego. Trudno więc wprowadzać jeszcze bardziej rozbudowane procedury weryfikacji zadań.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że nie można się zgodzić z zarzutem zawartym w przedmiotowym piśmie, iż w trakcie PES zostały wykorzystane materiały stanowiące element postępowania „wysokospecjalistycznego”. Należy uznać, że osoba, która uzyska tytuł

specjalisty musi legitymować się właśnie wysokospecjalistyczną wiedzą. Tytuł ten bowiem sugeruje, iż jest ona bardzo dobrze przygotowana do wykonywania zawodu w wybranej dziedzinie.

W odniesieniu do możliwości publikacji zadań egzaminacyjnych należy stwierdzić, że wyrażenie zgody na ich upublicznienie nie leży w kompetencji pracowników CEM, lecz autorów zadań. Zgodnie bowiem z umowami zawartymi z autorami zadań, zobowiązują się oni do opracowania zadań testowych z danego zakresu medycyny z przeznaczeniem do wykorzystania na egzaminie. W takim też zakresie przenoszą na CEM swoje autorskie prawa majątkowe. Oznacza to, iż autor uprawnia CEM do dysponowania jego prawami majątkowymi tylko w tej sferze. W formule tej nie mieści się zaś udostępnianie zadań testowych osobom trzecim z przeznaczeniem na inne cele. Poza tym, CEM nie sprzeciwiał się osobistemu oglądowi książeczki testowej. Może to jednak nastąpić tylko w siedzibie CEM w obecności pracownika CEM, bez prawa reprodukcji treści książeczki.

Należy zauważyć, że obowiązujące przepisy obligują CEM do zawiadomienia lekarza o miejscach i terminach PES nie później niż 14 dni przed datą jego rozpoczęcia. Zawiadomienie to następuje przesyłką poleconą. Jest to bowiem informacja indywidualnie kierowana do każdego zdającego. Wspomniana regulacja nie nakłada natomiast na CEM obowiązku zamieszczania na jego stronie internetowej informacji o terminie egzaminów dla poszczególnych zdających. Zagadnienie to jest przedmiotem regulacji rozporządzenia, które w § 35 ust. 8 w sposób jednoznaczny zawiera postanowienie o zawiadamianiu zdających na 14 dni przed egzaminem. Na marginesie należy dodać, iż w przypadku przedmiotowego egzaminu, CEM potwierdził, że wszyscy zainteresowani zostali powiadomieni o terminie i miejscu egzaminu zgodnie z dyspozycją cytowanej normy.

Odnosząc się do problemu zasad ustalania czasu trwania egzaminu testowego, uprzejmie informuję, że są one określone w Regulaminie Przeprowadzania PES. Na mocy jego § 13 ust. 2, czas trwania egzaminu testowego jest ustalany na podstawie objętości tekstu zadań egzaminacyjnych według zasad, określonych w załączniku nr 1 do Regulaminu. Z kolei, dalsze ustępy tego przepisu stanowią, iż informacja o czasie trwania egzaminu testowego ogłaszana jest na stronie internetowej CEM, na co najmniej 3 dni przed terminem egzaminu testowego. Przewodniczący Komisji albo Zespołu podaje czas trwania egzaminu testowego osobom przystępującym do egzaminu przed rozpoczęciem egzaminu testowego oraz informuje zgromadzonych o godzinie jego rozpoczęcia i zakończenia.

W przedmiotowej sprawie czas trwania egzaminu został ustalony na powyższych zasadach i zamieszczony na stronie internetowej CEM w dniu 14.10.2008 r. Z informacji przekazanych przez CEM wynika, że stosunkowo późne zamieszczenie omawianych danych na stronie internetowej wyniknęło z faktu, że CEM otrzymał dość późno treść testu. Zgodnie zaś z cytowanymi przepisami, należało ustalić długość czasu egzaminu w oparciu o liczbę znaków w teście. CEM uczyniło to niezwłocznie po uzyskaniu testu.

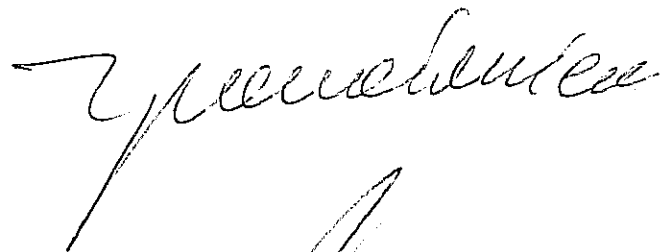
Należy również dodać, iż czas trwania egzaminu został także podany do wiadomości zdającym w momencie rozpoczynania egzaminu. Na marginesie można wskazać, iż dane o czasie trwania egzaminu są kluczowe w momencie jego rozpoczęcia i przeprowadzania. Natomiast podawanie ich do wiadomości wcześniej ma jedynie walor informacyjno-porządkowy i w żaden sposób nie wpływa na sytuację osób zdających (np. zwiększenie czasu trwania egzaminu o 10 minut).

Obowiązujące przepisy nie przewidują możliwości składania odwołania od nie satysfakcjonującego wyniku egzaminu. Należy jednak podkreślić, iż na dyplomie specjalisty nie umieszcza się oceny z egzaminu, lecz jedynie informację o uzyskaniu przez lekarza tytułu specjalisty. W sytuacji zaś, gdy zdający nie uzyska wyniku pozytywnego, rozporządzenie w § 36 przewiduje możliwość ponownego przystąpienia do egzaminu (zasadniczo 3,

a wyjątkowo 4 razy). Istnieje zatem procedura poprawiania wyniku egzaminu. Trudno natomiast dopuścić możliwość składania odwołań od wyniku. Egzamin jest bowiem sprawdzeniem wiedzy zdającego. Jego wynik zostaje ustalony według odpowiednich procedur, obiektywnie. Zdający kwestionujący wynik egzaminu musiałby zatem odwołać się od poziomu swej wiedzy, którą odzwierciedlił rezultat egzaminu. Ponadto CEM podkreśla, iż z utrwalonej linii orzeczniczej sądów administracyjnych wynika, że wynik egzaminu nie stanowi decyzji administracyjnej, stąd też nie znajdują do niego zastosowania przepisy dotyczące odwołań, zawarte w Kodeksie postępowania administracyjnego (por. np. postanowienie Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 6.11.2007 r., sygn. akt II OSK 1586/07). Nie jest zatem możliwe składanie odwołań od samego wyniku egzaminu. Ministerstwo Zdrowia rozważa wprowadzenie regulacji prawnych umożliwiających unieważnienie egzaminu z powodu rażących naruszeń procedury jego przeprowadzenia.

Aktualnie obowiązujące unormowania nie umożliwiają dopuszczenia do pozostałych części egzaminu osób, które nie uzyskały pozytywnego wyniku z części testowej. Upnień takich nie posiada Dyrektor CEM, PKE, ani Minister Zdrowia. W przypadku zaś zadośćuczynienia wnioskowi zawartemu w przedmiotowym piśmie o unieważnieniu egzaminu, oznaczałoby to, iż wszyscy zdający musieliby ponownie złożyć tę część egzaminu. Dotyczyłoby to więc również tych zdających (ok. 400), którzy uzyskali wynik pozytywny. Musieliby oni także ponownie przystąpić do części testowej. Biorąc jednak pod uwagę, iż obecna regulacja prawna nie dopuszcza unieważnienia egzaminu, powtórne ustalenie jego wyników nie jest możliwe.

Podsumowując, należy zauważyć, że większość zastrzeżeń zawartych w skargach zdających nie była zasadna. Jednakże wydaje się, że istnieje potrzeba wzmocnienia pozycji CEM przez wyposażenie go w instrumenty prawne umożliwiające sprawowanie nadzoru na działaniami PKE oraz wprowadzenia rozwiązań prawnych dopuszczających unieważnienie części albo całości PES.

Adam Fronczak